

Қазақстан экономикасының цифрлануы және оны бақылау

Б.С. Тусупбаева¹, Әжібек Ж.Қ.², Мұкатай А.Д.³

¹Менеджмент кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м

^{2,3}«Мемлекеттік және жергілікті басқару» мамандығы бойынша 4 курс студенттері,
darinaika167@mail.ru,

^{1,2,3} академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды

Түйіндеме: Бүгінгі күні «Цифрлық экономика» түсінігі кең таралып, әлемнің көптеген мемлекеттерінің қызығушылығын арттыруда. Цифрлық экономиканың ерекшеліктері нақтылануда. Инвестициялық және инновациялық өсудің факторы ретінде цифрлық экономиканың рөлі де анықталып жатыр. Қазіргі Қазақстанның цифрлық экономикасын дамытуға ерекше назар аударып жатқандығы да сіз бен біздің назарда. Қазақстанның цифрлық экономиканы дамытудағы тәсілдері айқындалып, оны Қазақстанда құру жолдары талдану үстінде. Жыл сайынғы халықаралық рейтингтердің көрсеткіштеріне сәйкес Қазақстанның цифрландырудың ағымдағы жай-күйінің көрсеткіштерін зерделеуге көп көңіл бөлінеді. Бұл ретте ел экономикасын цифрландыруға кедергі келтіріп отырған мәселелердің бар екендігін де естен шығармағанымыз абзал болар.

Кілт сөздер: цифрлық экономика, цифрлық технологиялар, цифрландыру, ауыл шаруашылығы, көлік және логистика, интернет, Қазақстанның цифрлық экономикасы.

Заманауи әлемде цифрлық технологиялар ел экономикасының дамуында барған сайын маңызды рөл атқарып жатыр. Еліміз бұл тұрғыға инвестицияны бағыттап, бюджеттен мол қаражат бөлуде. Қажеттіліктің пайда болып, сұраныстың артуы - еліміздің экономикасын цифрландыруға бағыттау үстінде. Қазірдің өзінде дүниежүзінің көпшілік бөлігі интернетке қол жеткізе алады және әрбір он адамның ішінде сегізінде ұялы телефон бар. Цифрлық технологиялар бірқатар артықшылықтар – халық пен бизнестің мемлекеттік қызметтерге қолжетімділігін жеңілдету, ақпарат алмасуды жеделдету, бизнестің жаңа мүмкіндіктерінің пайда болуы, жаңа цифрлық өнімдерді құру.[1] Экономиканы цифрландыру әуелі өнеркәсіпті цифрландыру болып табылады. Қазақстанда цифрлық технологияларды кеңінен қолдану өндірістік процестердің тиімділігін айтарлықтай арттыруға, еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, сондай-ақ компаниялардың бизнес-модельдерін өзгерту арқылы жаңа табыс көздерін алуға мүмкіндік береді. Мәселен, тау-кен өнеркәсібі және электр энергетикасы Қазақстан экономикасының нақты секторының негізін құрайды және болашақта да озық цифрлық шешімдерді қажет етеді[2].

Қазақстанның үкіметі мен мемлекеттік органдары ұзақ мерзімді экономикалық өсуді анықтауда қоғамды ақпараттандырудың және цифрлық технологияларды дамытудың маңыздылығын түсіне отырып, мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарының бірі ретінде осы саланы дамытуға белсенді атсалысуда. Цифрлық технологияларды кеңінен енгізу өнімділіктің өсуін қамтамасыз ету және олардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру, оның ішінде халықаралық нарықта да дәстүрлі базалық салаларды дамытуға серпін береді. Осылайша, цифрландыру нәтижесінде шикізаттық салаларда да, агроөнеркәсіптік кешенде де сыртқы нарықтарға отандық экспорттың өсуі қамтамасыз етіледі, бұл өз кезегінде ірі өңдеуші компаниялардың капиталдандыруының ұлғаюына әкеледі. Яғни, біз «Цифрлы Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасының бес негізгі бағыты туралы айтып отырмыз және нәтиже мемлекет пен бизнестің бірлескен күш-жігеріне, сондай-ақ еліміздің әрбір азаматының қатысуына байланысты болмақ. [3] Әңгіме, ең алдымен, мемлекеттік басқарудың тиімділігі мен ашықтығын арттыру, халықты жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету, білім мен денсаулық сақтаудың сапасын арттыру, инвестициялық ахуалды жақсарту, еңбек өнімділігін арттыру және еңбек өнімділігін арттыру сияқты ел үшін маңызды және

өзекті мәселелер туралы болып отыр. ЖІӨ құрылымындағы шағын және орта бизнестің үлесі де осы қатардан табылады. «Цифрлық Қазақстан» жобасын іске асыру нәтижесінде 2021 жылы Интернетті пайдаланушылардың үлесі 81%-ға жетті.

Халықтың цифрлық сауаттылық деңгейі 2021 жылы 81,5%-ға дейін көтерілді. Мемлекеттік қызметтердің жалпы көлемінде электронды түрде алынған мемлекеттік қызметтердің үлесі 80% құрады.

Бір ғана көлік және логистиканы цифрландыру транзиттік жүк тасымалдау көлемін ұлғайтып, процеске қатысушылардың барлығына қызмет көрсету сапасын арттырады. Сапалы көлік-логистикалық инфрақұрылым аумақтың байланысын арттыру және жүктерді межелі жерге жеткізу бойынша үстеме шығындарды азайту арқылы экономиканың дамуына қуатты серпін бермек.[4] Ал мемлекетіміз үшін маңызды болып табылатын ауыл шаруашылығын цифрландыру өнім сапасын жақсартуға, оның көлемін арттыруға және өндіріс процесіне адамның қатысуын азайтуға мүмкіндік береді. IT-технологиялардың арқасында мемлекет мал шаруашылығында асыл тұқымды есепке алу жүйесін, ветеринариялық тәуекелдерді талдауды, сондай-ақ табиғи ресурстардың жай-күйін автоматты түрде бақылауды енгізуге мүмкіндік алады. Цифрлық экономика екі маңызды парадигмаға – ақпараттық және желілік технологияларға бағытталған. Электрондық деректер цифрландырудың негізгі стратегиялық ресурсы болып табылады. Ақпаратты пайдалану үшін заманауи құралдары әзірленуде, соның ішінде бизнес үлгілері. Цифрлық экономиканың мәні мен маңызы қатысушылар арасында үлкен көлемдегі электронды ақпарат алмасу механизмін жеделдетуде, күнделікті процестерді жеңілдетуде.[5]

Қорытындылай келе, ХХІ ғасырда экономика салаларын цифрландыру еліміздің тұрақты дамуының басты алғышартына айналды. Нәтижесі Қазақстанның техникалық әрі технологиялық жетілуін, экономикалық өсуіне әкелері сөзсіз. Ұлттық экономика салаларын цифрландыру ісін жетілдіру, жасалып жатқан жұмыстар легін тоқтатпай дамыту экономикалық әлеуетіміздің жоғарылап, әлемнің дамыған елдерімен тығыз қарым-қатынас орнатуға ықпал ететіндігіне сенімім мол.

Әдебиеттер тізімі

1. «Қазақстанның цифрлық экономикасының дамуы» Карипов Б.Н.
2. Мемлекеттік бағдарлама «Цифрлық Қазақстан» [Электронды ресурс]. – <https://primeminister.kz/kz/documents/gosprograms/cifrovoy-kazakhstan-2015>.
3. «Цифрлық экономика – адамзаттың жарқын болашағы ма әлде валюталық көпіршік пе?» Катасонов В. - 2017
4. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру негізінде ел экономикасын технологиялық жаңғырту" Баймұхамедов М.Ф., Баймұхамедов Г.С., Аймурзинов М.С. - 2019.
5. «Қазақстан Республикасындағы кәсіпкерлікті дамыту аясындағы цифрлық экономиканың қазіргі жағдайы» Сапаралиева Қ.С. - 2021.

Государственное регулирование малого и среднего бизнеса в Казахстане в условиях кризиса

А.Б. Токсамбаева¹, А.С. Чуканова², А.К. Жумабаев³

¹м.э.н., ст. преподаватель кафедры менеджмента

²студентка 1-го года обучения по специальности «Менеджмент»

³студент 1-го года обучения по специальности

«Государственное и местное управление»

¹Chukanova_aalina@mail.ru, ²zhumabaev-alen@mail.ru